

Masalın özellikleri ve bölümler

Masal halk dilinde anlatılarak oluşan sözlü edebiyat türüdür. Bir yazar tarafından sonradan yazıya geçirilir. Masallarda olaylar tamamen hayal ürünüdür, günlük yaşama ve gerçeklere uygun değildir. Yer ve zaman belli değildir. ...

Masal türünün özellikleri nelerdir? Masalın bölümleri nelerdir? Masalın planı ve amacı nedir

Edebi bir tür olarak masal

Masal halk dilinde anlatılarak oluşan sözlü edebiyat türüdür. Bir yazar tarafından sonradan yazıya geçirilir. Masallarda olaylar tamamen hayal ürünüdür, günlük yaşama ve gerçeklere uygun değildir. Yer ve zaman belli değildir. Kahramanlar insan üstü nitelikler gösterir. İyiler hep iyi, kötüler hep kötüdür. İyiler ödüllendirilir, kötüler cezalandırılır. Masallar, genellikle **öğrenilen geçmiş zaman** veya **geniş zamanın rivayeti** ile anlatılır. Olumlu ve olumsuz değerlerin çatışması üzerine kuruludur. Masallarda eğitici esastır. Çoğu kez evrensel konular işlenir. Ana temalar benzerlik gösterse, evrensel olsa da farklı toplumların, farklı ülkelerin masalları da farklıdır.

Masal Türünün Özellikleri

1. Masallar **genellikle** halk arasında anlatılan **sözlü** ürünlerdir. Ancak zaman içerisinde bazı yazarlar masal türünde metinler yazmışlardır. Yazarı bilinen bu tür masallar "**sanatsal masallar**" olarak adlandırılır. Bu tür masallarda da yazar, diğer masallarda olduğu gibi, olumlu bir mesaj verme amacı güder. Kaynağı ve yaratıcısı bilinmeyen masallar ise "**halk masalları**" olarak adlandırılır. Bunlar, **anonim**dir ve içinde olduğu milletlerin gelenek, anlayış ve davranış kalıplarını kuşaktan kuşağa aktarır (**anonim masal**).
2. Masallar; **olay örgüsü, kişiler, zaman ve mekan gibi yapı unsurlarından oluşur**. Bu olaylar insan, hayvan veya cin, peri, dev gibi hayali varlıklar çevresinde gelişebilir. Masallarda **mekân** genellikle belirsizdir veya olağanüstü özellikler gösterir. **Örneğin Kaf Dağı, Maçın** veya "bilinmeyen bir ülke", "uzak bir diyar" gibi yerler ünlü masal mekanları arasında yer alır. Masallarda **zaman kavramı da belirsizdir**. Masalların "Evvel zaman içinde..." kalıbıyla başlaması da bu belirsizliğin en belirgin örneğidir.
3. Masallar, **çoğu zaman dinleyici veya okuyucuya ahlak dersi verme amacını taşır**. Bu sebeple masallarda iyilik-kötülük, dürüstlük-yalancılık veya kibirlilik-alçak gönüllülük gibi temel değerlerin çatışması ele alınır ve sonuçta olumlu olan değerler öne çıkarılır. Bu bakımdan masallar genellikle mutlu sonla biter. Masalın sonunda olumsuz olan duygu ve değerler de eleştirilir.
4. Masallar, genellikle **öğrenilen geçmiş zaman** veya **geniş zamanın rivayeti** ile anlatılır. Masalların "Bir varmış, bir yokmuş" kalıbıyla başlaması hem onların hayal ürünü olduğunu hem de olayların anlatmaya dayalı olduğunu ifade eder. Ancak edebiyatımızda **geniş zaman kipi ile anlatılan masallar da vardır**.
5. Masallar kuşaktan kuşağa anlatılarak taşındığı için onların **anlatılması özel bir yetenek haline gelmiştir**. **Masal anlatıcısı**, kişileri kendi toplumunun dili ve değerleriyle kuşatır ve konuşturur. Bu bakımdan **masalların dili, halkın konuştuğu**

dildir ve masallar, içinde doğduğu dilin en yoğun ve zengin halini içerir. Masallarda olaylar genellikle hakim bakış acısına sahip bir anlatıcı tarafından okura veya dinleyiciye aktarılır.

MASALIN BÖLÜMLERİ

Masallar “serim, düğüm ve çözüm” olmak üzere üç bölümden oluşur.

Masalların Planı (Yapısı ve Bölümleri)

Masallar, kendine özgü yapı özellikleri ve belli bir akış içinde oluşmuş bölümleri olan bir türdür. Masalın planı veya bölümleri şu başlıklar altında incelenebilir:

1.Döşeme:

Masalın başlangıç bölümüdür. Bu bölüm giriş tekerlemesi ile başlar. Bu bölümde kısa veya uzun bir tekerleme ile dinleyici veya okurlar masalın olağanüstü Dünyasına hazırlanır.

2.Serim:

Bu bölüm olay, kişi, zaman ve mekan ile ilgili temel unsurların ortaya konulduğu bölümdür. Bu bölümde olay örgüsü içinde yer alan kişiler tanıtılır ve masalı kuracak ve geliştirecek olayın/olayların ne olduğu ve nasıl başladığı anlatılır.

3.Düğüm:

Bu bölüm, masalda anlatılan olayların düğümlendiğı ve bir çıkmaza girdiğı bölümdür. Bu bölümde olaylar, dinleyici veya okuyucunun ilgisini, merakını arttıracak bir hale gelir.

4.Çözüm:

Bu bölüm, düğüm bölümünde ortaya konulan sorunun bir çözüme kavuşturulduğu bölümdür. Bu çözümde genellikle olağanüstü veya olağan bir kişi veya varlığın yardımı söz konusudur.

5.Dilek:

Masalın olumlu bir sonuca bağlandığı bölümdür. Bu bölüm genellikle bitiş tekerlemesiyle son bulur. Bu bölümde hem masal kişilerine hem de dinleyicilere yönelik iyi dilekler sunulur.

Masal Türleri

Olağanüstü öge, kahraman ve olaylara yer veren öykülerden oluşan ‘masal’ bir terim olarak aslında “Sindirella”, “Çizmeli Kedi”, “Keloğlan” gibi sözlü geleneğin ürünleri olan halk öykülerini kapsar. Ama değişik sanatçılar tarafından kaleme alınan ve sözlü gelenekle ilişkisi olmayan edebî yönü ağır basan bazı eserler de bu türün içinde yer alır. Masallar, “anonim masallar” ve “sanatsal masallar” olarak ikiye ayrılır.

a. Anonim masallar:

Bu masallar toplumun değer yargılarını, anlayışını, kültürünü, dünya görüşünü yansıtan ürünlerdir. Söyleyeni beli değildir bunların. Toplumun ortak ürünüdür bu masallar. Sözlü olarak nesillerden nesillere aktarılır. Bunlardan günümüze gelenler, derlenmiş ve kitap olarak yayımlanmıştır. “Keloğlan” masalları anonim masallara örnek gösterilebilir.

b. Sanatsal masallar:

Bu masallar sözlü kültürün ürünü olan anonim masallardan farklı olarak, toplumda görülen aksaklıkları yermek, bir düşüncüyü ortaya koymak gibi belli bir amaca yönelik olarak sanatçılar tarafından yazılır. Yani bunlar anonim değildir. Bu masallar yazarın toplumsal görüşlerini ve dünyaya bakış açılarını yansıtır. Fransız “**La Fontaine**”ın yazdığı hayvan masalları (**fabl**) da bu türdendir.

Türk ve Dünya Edebiyatında Masal

Türk ve Dünya Edebiyatındaki Önemli Masallar:

Masallar genellikle anonimdir ve sözlü gelenekte yaşar. Kuşaktan kuşağa anlatılan bu masallar zaman içerisinde yazıya geçirilir. Masallar, konularına göre veya onları derleyen ve yazıya geçiren kişilerin adlarıyla anılır. Dünya edebiyatında tanınan ve çokça okunan belli başlı masallar şunlardır:

a) Binbir Gece Masalları: (Arap-İran masalları)

Orta Çağ’da kaleme alınan ve Orta Doğu kökenli (Arap-İran) masallardır. Şehrazat’ın hükümdara anlattığı hikayelerden oluşur.

b) Grimm Masalları : (Alman masalları)

Batı’da ilk masal derleyicisi olan Grimm Kardeşlerin: Jacob Grimm (1785-1863) ve Wilhelm Grimm (1786-1859) Almanca olarak anlatılan masalları derlemesi ile bir araya gelmiş metinlerdir. Bazı eserleri:Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Külkedisi, Hansel’le Gratel, Rapunzel, Bremen Mızıkacıları, Kırmızı Başlıklı Kız, Çizmeli Kedi, Uyuyan Güzeli

c) Andersen Masalları : (Danimarka masalları)

Danimarkalı Hans Christian Andersen’in (1805-1875) kaleme aldığı masallardır. Başlıcaları:

Sinderella
Küçük Deniz Kızı
Çirkin Ördek Yavrusu
Kibritçi Kız
Karlar Kraliçesi
Papatya ile Tarla Kuşu
Kurşun Asker
Parmak Kız
Parmak Çocuk

Türk edebiyatında ise Ziya Gökalp, Pertev Naili Boratav, Eflatun Cem Güney, Naki Tezel, İgnac Kunos (İgnat Kunoş), Tahir Alangu gibi yazar ve araştırmacılar Türk masallarını derlemişler, bu metinler üzerinde önemli çalışmalar yapmışlardır. Dünya edebiyatında masal türündeki ilk eser, **Hint** edebiyatının ürünü olan ve **Beydeba**'nın yazdığı **"Kelile ve Dimne"** sayılabilir. Fabl şeklindeki bu eserin dışında, **Arap-İran** masallarından **"Binbir Gece Masalları"** da bu türün güzel örneklerindendir. Avrupa'da ise masalcılığın temellerini fabllarıyla meşhur **Fransız** sanatçı **La Fontaine** atmıştır. Dünya edebiyatındaki başlıca masal yazarları arasında **Alman** edebiyatında **"Grimm Kardeşler"** ve **Danimarka** edebiyatında **"Andersen Masalları"** öne çıkmıştır.

MASAL KONUSU İLE İLGİLİ TEST SORULARI

1. Aşağıdakilerden hangisi masal türünün özelliklerinde biri değildir?

- A) Masalların çoğu anonimdir.
- B) Yer ve zaman kavramları belirsizdir.
- C) Kurgu değildir, gerçekler dile getirilir.
- D) Olağanüstü olay ve kişiler vardır.

2. Masalların planı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) döşeme- serim-düğüm-çözüm-dilek
- B) dilek-döşeme-serim-düğüm-çözüm
- C) döşeme-serim-düğüm-çözüm
- D) serim-düğüm-çözüm

3. Aşağıdakilerden hangisi masal ortası tekerlemelerine örnektir?

- A) Bir varmış, bir yokmuş...
- B) Az gitmiş uz gitmiş...
- C) Develer tellal iken...
- D) Gökten üç elma düştü...

4. Aşağıdakilerden hangisi Arap-İran masallarındandır?

- A) La Fontaine
- B) Ezop Masalları
- C) Binbir Gece Masalları
- D) Grimm Kardeşler

5. I. Eğitici bir amaç güder.
II. Evrensel özellikler gösterir.
III. Olaylar tamamen hayal ürünüdür.
IV. Olağanüstü kahramanlara sahiptir.
V. İyi ile kötünün mücadelesi işlenir.

Özellikleri verilen edebî metin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Destan   B) Efsane   C) Masal   D) Şiir

6. I. Döşeme - Tekerlemelerin olduğu bölümdür.
II. Dilek - Masalcının iyi temennilerde bulunduğu bölümdür.
III. Halk masalları - Anonimdir.
IV. Konu - Millî ve ulusaldır.

Masalla ilgili verilen numaralanmış kavramlardan hangisiyle ilgili açıklama yanlıştır?

- A) I.   B) II.   C) III.   D) IV.

7. **Masal türüyle ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Anonim bir türdür.
B) Olayların geçtiği tarih ve yer belli değildir.
C) Bir tekerlemeyle başlar.
D) Şiir şeklinde söylenir.

8. Masallar genellikle — eserlerdir. Masallarda var olan yer adları bazen sadece isim olarak masalda geçebilir ve hayalî yerlerden de söz edilebilir. Bazen masallarda uygun bölümler arasında tekerlemeler yer alır. Bu tekerlemeler masala renk vermek, masalı dikkat çekici hâle getirmek için kullanılır. Masalların çoğu öğretici, ahlak dersi verme amacındadır. Kimi masallarda ve fabllarda — denilen bir bölüm vardır ve bu bölümde deyimler, atasözleri verilerek olay sonuçlanır.

Metinde boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangileri getirilmelidir?

- A) anonim, kıssadan hisse
B) sözlü, döşeme
C) olağanüstü, gövde
D) öğretici, döşeme

9. Aşağıdakilerden hangisi masalın özelliklerinden değildir?

- A) Eğlendirici ve eğitici olması
B) Olağanüstülükler yer verilmesi
C) Genellikle anonim olması
D) Göstermeye bağlı metinler içinde yer alması

10. Dünya masallarıyla ilgili yapılan eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Pançatantra – Hin masalları
B) Andersen Masalları – Danimarka edebiyatı
C) La Fontaine – Fransız edebiyatı
D) Binbir Gece Masalları – Türk edebiyatı

11. Türk edebiyatının ünlü masal kahramanı kimdir?

- A) Pamuk Prenses
- B) Külkedisi
- C) Kırmızı Başlıklı Kız
- D) Keloğlan

12. Aşağıdakilerden hangisi masalların bölümlerindendir?

- A) Döşeme
- B) Zaman
- C) Mekan
- D) Olay örgüsü

13. Aşağıdaki yazarlardan hangisi masal türünde yaptığı çalışmalarla tanınmaktadır?

- A) Ömer Seyfettin
- B) Refik Halit Karay
- C) Pertev Naili Boratav
- D) Ahmet Mithat Efendi

14. Türk masallarında ana karakter ve sembolize ettiği değerlerle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) Keloğlan - Şans ve zeka
- B) Üvey kız kardeş - Yardımseverlik
- C) Köse - hainlik, kötülük
- D) Yaşlı adam - İyilik, yardım

15. Masallarda ..... ve ..... unsurlara hemen hiç yer verilmez. Bundan dolayı masallar evrensel nitelik taşır.

Yukarıda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir.

- A) milli - dini
- B) olağanüstü - eğitici
- C) evrensel - sosyal
- D) hayali – kültürel

16. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde masalla ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?

- A) Olağanüstü olayların anlatıldığı sözlü edebiyat ürünüdür.
- B) Dinî mesajlar içeren metinlerdir.
- C) Yer ve zaman kavramı belli değildir.
- D) Kahramanlar insanüstü nitelikler gösterir.

17. Aşağıdakilerden hangisi bir masalın girişi olamaz?

- A) Evvel zaman içinde kalbur saman içinde develer tellal iken pireler berber iken...
- B) Eski zamanın birinde bir padişah yaşarmış. Bir de prenses gibi bir kızı varmış. Kızını da pek severmiş...
- C) Bir pazartesi sabahıydı. Ahmet yine montunu giymiş ve dışarı çıkmıştı. Telefonunda bir şeylerle uğraşıyordu...
- D) Evvel zaman içinde, kalbur saman içinde, cinler cirit oynarken, eski harman içinde... Ben deyim bu ağaçtan, siz deyin şu yamaçtan, uçtu uçtu bir kuş uçtu...

18. Aşağıdakilerden hangisi edebiyatımızda masal üzerine çalışma yapan isimlerden değildir?

- A) Pertev Naili Boratav
- B) Doğan Kaya
- C) Saim Sakaoğlu
- D) Andersen

19. Türk edebiyatında en ünlü masal kahramanı hangisidir?

- A) Pamuk prenses
- B) Kibritçi kız
- C) Keloğlan
- D) Kırmızı başlıklı kız

20. Aşağıdakilerden hangisi bir masal zamanı olarak kullanılamaz?

- A) Bir zamanlar
- B) Evvel zaman içinde
- C) Bir varmış bir yokmuş
- D) Vaktiyle
- E) Bir cuma sabahı

21. Masalların amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarihi ve sosyal olaylar anlatmak
- B) Öğretmek, ders vermek
- C) Duyguları anlatmak
- D) Hayatın içerisinde bir kesit anlatmak
- E) Öbür dünyayı anlatmak

22. Aşağıdakilerden hangisi masal mekanı olabilir?

- A) Tencere fabrikası
- B) İstanbul Boğazı
- C) Mobilya mağazası
- D) Kaf Dağı

23. Aşağıdaki olaylardan hangisi masalda geçemez?

- A) Kızının babasını tuz kadar sevdiğini söylemesi ve babasının kızını saraydan attırması...
- B) Babanın oğlunu aslanların parçalamasından korkması ve onu bir kuleye kapatması ve oğlun elini çiviye batırıp hastalanıp ölmesi...
- C) Kadının çocuğu olmaması ve sonunda da parmak kadar bir çocuğu olması...
- D) Bir adamın abisinin doğum günü için diye araması ve sonunda bir tablo görüp çok beğenip para biriktirip alması..